

SCHIJN BEDRIEGT.

In de April-aflevering werd reeds een antwoord toegezegd op de volgende vraag (zie afl. 4; Vragenbus: vraag 4):

Bij slechts één der vele strand *Tjemara's* hier in Siboga vond ik een verschijnsel, dat veel geleet op een foto van den heksenbezem (zie afl. 1). Hieraan was echter niets te zien wat op een zwam geleet. Wel vond ik vele op een zwam gelijkende versierselen, die in allerlei figuren en kronkelingen tegen den stam en de takken geplakt zaten.

In bijgaand pakje zend ik U een trosje daarvan, met vriendelijk verzoek daarover eenige bijzonderheden te mogen vernemen; ook een klein stukje van de vermeende heksenbezem.

Hieronder moge het een en ander volgen over hetgeen U voor een heksenbezem hebt aangezien.

De zwammen, waardoor vele heksenbezems veroorzaakt worden, woekeren in den vorm van uiterst fijne draden in het inwendige der plant en zijn dus van buiten niet zichtbaar. Alleen haar vruchtlichamen, waarin of waarop zich de sporen bevinden, worden naar buiten geschoven, maar ook deze vruchtlichamen zijn zeer klein en alleen met het gewapend oog behoorlijk waarneembaar. De zwam veroorzaakt een zeer rijke vertakking *der aangetaste plant*.

Geen der beide door U ingezonden planten had iets met een heksenbezem te maken. Beide zijn echter belangrijk genoeg om hier even kort besproken te worden.

1. *Dischidia Collyris* WALL. = *Conchophyllus unbricatum* BL.

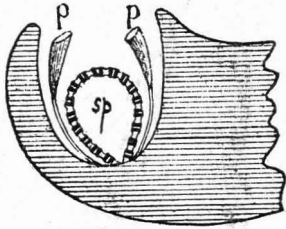
Dit is het eenigszins op een reeks van zwammen gelijkend versiersel, waarvan U spreekt. Dit melksaphoudend plantje leeft op boomstammen en is dus een epifyt, maar het zuigt geen voedsel uit de steunplant en is dus geen woekerplant of parasiet. Het komt voor in een groot deel van Engelsch- en van Nederlandsch-Indië, ook op Java, vooral in droge streken en nabij de zee. (Ook de zee is — botanisch gesproken — een droge streek, want de meeste planten kunnen het zeewater niet verdragen). Nergens echter schijnt het in groote hoeveelheid voor te komen. De tegenoverstaande, ronde vleezige, zwak gewelfde, aan een schelp herinnerende (*Conchophyllum* beteekent schelpblad) bladeren, die veel water kunnen bevatten, zijn van boven groen of geelachtig, van onder donkerrood gekleurd. Ze zijn met hun rand tegen den stam gedrukt, waarop de plant leeft en verbergen de kleine hechtwortels, waarmee de stengel zich aan den boom vastklemt. In de holte tusschen boomstam en blad vindt men vaak halfvergane bastdeelen. Door de beschermende bladeren worden de wortels tegen uitdroging gevrijwaard. Men hechte echter niet te veel waarde aan deze bescherming, want bij tal van epiphyten worden de wortels niet beschermd en verdragen toch maandenlange, felle zonneschijn en aanhoudende droogte. De witte bloemen zijn klein en vallen weinig in het oog, de vruchten zijn lang en smal.

Wie de plant voor zijn of liever nog voor ons herbarium drogen wil, dient haar eerst te dooden. Het gemakkelijkst geschiedt dat door haar eenige seconden in kokend water te dompelen. Droogt men haar levend, dan blijft ze nog weken lang voortleven, terende op de als voorraadschuur dienende bladeren, die afvallen als hun voorraad is uitgeput.

Voor toezending van gedroogde exemplaren en vooral van bloemen op spiritus houd ik mij zeer aanbevolen.

2. *Vittaria*, de Lintvaren.

Dit is de plant, die u toescheen op een heksenbezem te gelijken. Het is een epiphytische d.i. op andere planten levende varensort met smalle, op een lint (*vitta*) gelijkende opeengedrongen bladeren (fig. 1). De wortelstok is dicht bezet met sierlijke, donkerbruine schubben, de jonge bladeren zijn even als die van bijna alle andere varens opgerold. De oudere bladeren zijn donkergroen en vrij dik, ze doen al weer dienst als watermagazijn en rollen zich wat in bij het droger worden. Uw plant, die ik 28 Februari ontving en die dus minstens 9 dagen lang op haar bladeren heeft moeten teren, was nog volkomen frisch.

40 × Fig. 2.

Dwars doorsnede van een
bladgedeelte van *Vittaria*.
sp. sporendoozje.
pp. paraphysen.

De sporen, waarmee deze varen zich vermenigvuldigt, zijn bevat in uiterst kleine doosjes, sporendoozjes of sporangien (sp. fig. 2) genaamd, die door een sierlijk geribben ring worden ingesloten. Die doosjes zijn verborgen in insnijdingen

5 ×
Fig. 3.

Dwars doorsnede
van een blad van
Vittaria.

De beide gleuven
zijn ledig getee-
kend, in werkelijk-
heid bevatten ze
sporendooz-
jes en para-
physen.

(fig. 3) welke op zeer korten afstand van den bladrand evenwijdig aan dezen loopen. Aan de onderzijde van volwassen bladeren ziet men duidelijk aan weerszijden van den bladrand een smalle bruine streep. Bij sterke vergrooing blijkt die streep te bestaan uit talloze sporendoozjes, welke vermengd zijn met nog veel talrijker draden met doorschijnenden voet en bruinen top. Die draden heeten sapdraden of paraphysen (p. fig. 2) Of ze eenig nut doen is onbekend.

Vittaria's behooren tot de algemeenste varens van den Oostindischen Archipel. Zoowel in de gloeiendste laagvlakte als in de regenrijkste bergstreken kan men ze aantreffen in verschillende soorten, die dikwijls bezwaarlijk van elkaar zijn te onderscheiden.

B.

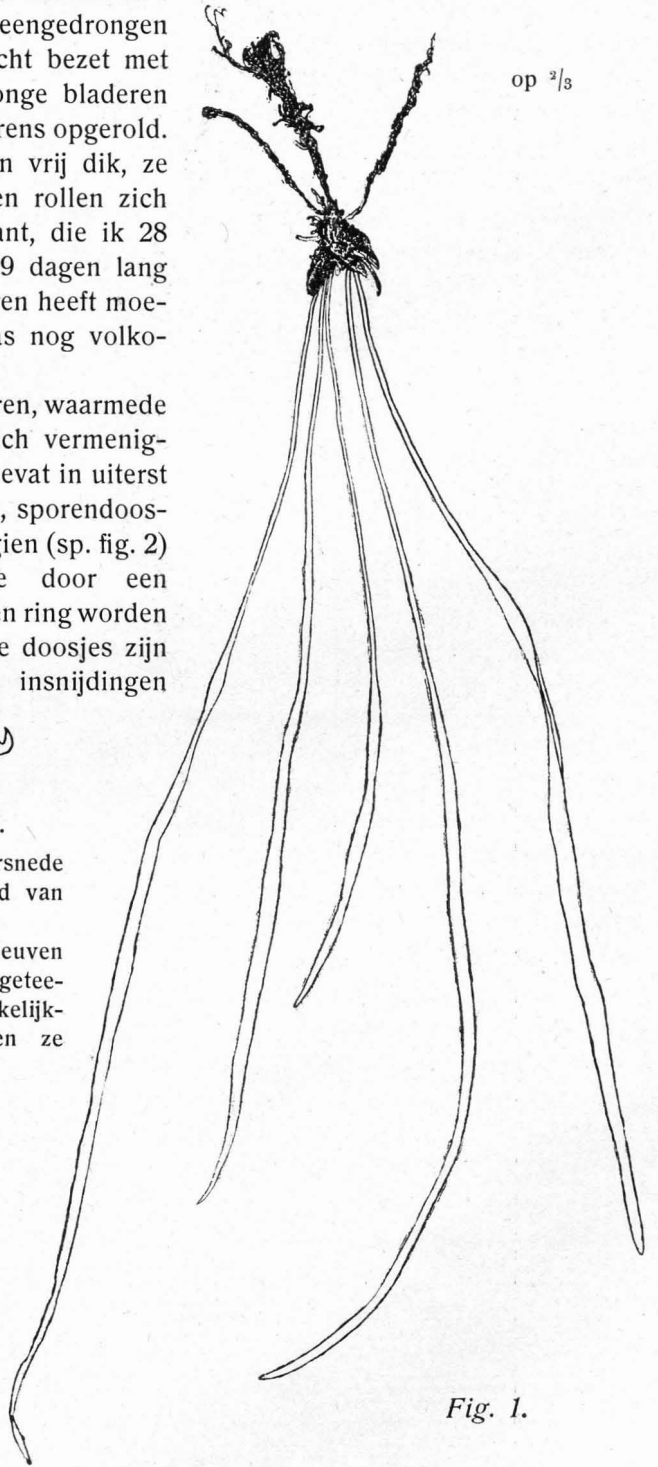

Fig. 1.